

KÂSİMÎ TUHFETÜ'L-UŞŞÂK

Yazar

Dr. İncinur ATİK GÜRBÜZ

Editör

Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK

ISBN: 978-605-2233-58-0

1. Baskı

Ekim 2019 / Ankara

100 Adet

Grafiker®

Yayınları

Yayın No: 323

Web: grafikeryayin.com

Kapak, Sayfa Tasarımı,

Baskı ve Cilt

Grafiker®

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık

Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

1. Cadde 1396. Sokak No: 6

06520 (Oğuzlar Mahallesi)

Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx

Faks : 0 312. 284 37 27

E-mail : grafiker@grafiker.com.tr

Web : grafiker.com.tr

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	7
KISALTMALAR	9
I. BÖLÜM: <i>TUHFETÜ'L-UŞŞÂK</i> ÜZERİNE TESPİTLER	11
A. Eserin Adı	11
B. Şairin Kimliği	11
1. Hayatı	14
2. Eserleri	15
3. Şahsiyeti ve Edebî Kişiliği	16
C. Eserin Yazılışına İlişkin Bilgiler	18
1. Yazılış Tarihi	18
2. Yazılış Amacı	19
Ç. Şekil ve İçerik İncelemesi	20
1. Nazım Şekli	20
2. Beyit Sayısı	20
3. Vezin ve Kafiye Özellikleri	21
4. İçerik Planı	23
5. Metnin Geniş Özeti	25
6. Dil ve Anlatım Hususiyetleri	63
7. Eserin Gelenek İçerisindeki Yeri	68
SONUÇ	99
KAYNAKÇA	103
II. BÖLÜM: <i>TUHFETÜ'L-UŞŞÂK</i> 'İN METNİ	107
A. ESERİN NÜSHALARI	107
1. İ Nüshası (İzmir Milli Kütüphane, 778/2)	107
2. S Nüshası (Süleymaniye Kütüphanesi, Serez 3995)	123
3. Nüshaların Değerlendirmesi	132

B. METİN TESPİTİ İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR	137
C. TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ	139
Ç. METİN	141
KİTĀBU TUHFETÜ'L-'UŞŞĀK	142
FĪ-HAMDİ'LLĀHĪ TE'ĀLĀ VE ŞÜKRĪHĪ.....	142
FĪ-MÜNĀCĀTĪ İLĀHĪ.....	145
FĪ-NA'TI SEYYİDİ'L-MÜRSELĪN 'ALEYHĪ'S-SELĀM	148
FĪ-ṬALEBĪ'Ş-ŞEFĀ'ATĪ 'ANĪ'N-NEBĪYYĪ 'ALEYHĪ'S-SELĀM.....	149
FĪ-SEBEBĪ TE'LĪFĪ KİTĀB.....	150
FĪ'N-NAŞĪḤATĪ.....	151
FĪ'L-ḤİKĀYETĪ (1).....	153
FĪ-ZĪKRĪ'L-MEVTĪ VE'L-ĀḤĪRETĪ.....	153
FĪ'S-SU'ĀLĪ.....	154
VE'L-CEVĀBĪ.....	154
FĪ-BEYĀNĪ AḤSĀMĪ'L-MEVTĪ.....	155
FĪ'L-ḤİKĀYETĪ (2).....	155
FĪ'L-ḤİKĀYETĪ (3).....	157
FĪ'L-ḤİKĀYETĪ (4).....	158
FĪ'L-ḤİKĀYETĪ (5).....	160
FĪ-MENĀFĪ'Ī'L-MEVTĪ.....	161
FĪ'L-ḤİKĀYETĪ (6).....	163
FĪ'T-TEMSĪLĪ	166
FĪ'L-ḤİKĀYETĪ (7).....	167
FĪ'L-ḤİKĀYETĪ (8).....	168
FĪ'T-TAZARRU'İ İLA'LLĀHĪ TE'ĀLĀ.....	168
FĪ'L-ḤAVFĪ MĪNE'LLĀHĪ TE'ĀLĀ.....	169
FĪ'L-ḤİKĀYETĪ (9).....	170
FĪ'L-ḤİKĀYETĪ (10).....	171
FĪ'L-ḤİKĀYETĪ (11).....	173
FĪ'R-RECĀ'İ MĪNE'LLĀHĪ TE'ĀLĀ.....	173
FĪ'L-ḤİKĀYETĪ (12).....	174

Fİ'T-TEVEKKÜLİ 'ALE'LLÂHÎ TE'ÂLÂ	177
Fİ'L-ĤİKÂYETİ (13).....	178
Fİ'L-ĤİKÂYETİ (14).....	179
Fİ'L-ĤİKÂYETİ (15).....	180
Fİ'L-ĤİKÂYETİ (16).....	183
Fİ'L-ĤİKÂYETİ (17).....	184
Fİ'L-ĤİKÂYETİ (18).....	185
Fİ'T-TESLÎMÎ VE'R-RİZÂ	186
Fİ'L-ĤİKÂYETİ (19).....	187
Fİ'L-ĤİKÂYETİ (20).....	187
FÎ-MEV'İZATÎ'N-NEFS.....	190
Fİ'L-ĤİKÂYETİ (21).....	192
Fİ'L-MÜNÂCÂTÎ	195
Fİ'L-ĤİKÂYETİ (22).....	197
Fİ'L-ĤİKÂYETİ (23).....	198
Fİ'L-ĤİKÂYETİ (24).....	200
Fİ'L-MÜNÂCÂTÎ VE'T-TAŽARRU'Î.....	201
FÎ-KERÂMÂTÎ BENÎ ÂDEM	202
Fİ'L-ĤİKÂYETİ (25).....	204
FÎ-VAŞFÎ'L-'İŞKÎ VE AHLÂKÎ'L-'ÂŞIKÎN.....	208
Fİ'L-ĤİKÂYETİ (26).....	211
Fİ'L-ĤİKÂYETİ (27).....	212
ŞÎ'R	217
Fİ'L-ĤİKÂYETİ (28).....	218
Fİ'L-ĤİKÂYETİ (29).....	219
MÜNÂCÂT	220
Fİ'N-NAŞÎĤATÎ EHLÎ'L-ĠURÛR	222
Fİ'L-ĤİKÂYETİ (30).....	223
Fİ'L-ĤİKÂYETİ FÎ-BAĤRÎ'L-ÂĤİRÎ (31)	226
Fİ'T-TAŽARRU'Î.....	230
Fİ'L-MÜNÂCÂTÎ	237
DİZİN.....	239
TİPKİBASIM.....	245

ÖN SÖZ

Günümüzde *Tuhfetü'l-Uşşâk* ismini taşıyan mesnevi nazım şekliyle yazılmış tasavvufî içerikli eserlerden Halîlî'nin, Hamdullâh Hamdî'nin, Üsküplü Atâ'nın ve Gelibolulu Âlî'nin eserleri bilinmektedir. Bunlardan başka tezkirelere girmemiş olan Muhyiddîn Mehemed bin Hatîb Kâsım'ın da söz konusu özellikleri taşıyan bir eseri vardır. Muhyiddîn Mehemed, 1460-1534 yıllarında yaşamıştır. Devrin önemli âlimlerinden ve müderrislerinden biridir. Dinî içerikli başka eserler kaleme almış olmakla birlikte bilinen tek manzum eseri, çalışmamıza konu olan *Tuhfetü'l-Uşşâk*'ıdır. Kaynaklara girmemiş olan eser üzerine bugüne kadar herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışmayı, eserin tespit edebildiğimiz iki nüshası üzerinden hazırladık.

Çalışmamızın birinci bölümünde öncelikle eserin adı, şairi, yazılış tarihi ve yazılış amacı belirlenmeye çalışılmıştır. Burada ayrıca şairinin kimliği, hayatı, eserleri ve edebî kişiliği hakkında bilgiler verilmiş, değerlendirmeler yapılmıştır. Bu süreçte öncelikle eserin metninde ve nüshalarında yer alan ipuçları değerlendirilmiştir. Ayrıca Osmanlı âlimleri ve sanatkârları ile eserleri hakkında bilgiler içeren biyografik ve bibliyografik nitelikteki eserlerden de yararlanılmıştır.

Aynı bölümde *Tuhfetü'l-Uşşâk*'ın şekil ve içerik özellikleri incelenmiştir. Bu çerçevede öncelikle eserin nazım şekli, beyit sayısı, vezni ve kafiyesi ele alınmıştır. Daha sonra mesnevinin içerik planı tespit edilerek eserin bölümleri ve bölüm başlıkları hakkında bilgi verilmiştir. Bundan sonra metnin geniş özeti eklenmiştir. Bu çerçevede metin beyit beyit günümüz Türkçesine aktarılmıştır. Aktarım sürecinde şairin muradının tam olarak anlaşılabilmesi için serbest bir yöntem tercih edilerek zaman zaman anlamın gerektirdiği kimi eklemeler ya da değişiklikler yapılmıştır. Bundan sonra eserin dil ve anlatım özellikleri değerlendirilmiştir. Sonrasında da mesnevinin aynı isimdeki diğer eserlerle şekil, içerik ve yöntem bakımından karşılaştırması yapılmış ve eserin *Tuhfetü'l-Uşşâk* yazma geleneği içerisindeki yeri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bundan sonra “Sonuç” başlığı altında eser üzerine yaptığımız çalışma neticesinde elde ettiğimiz bilgiler kısaca özetlenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde eserin tespit edebildiğimiz nüshalarının tavsifi yapılmış ve nüshaların dikkati çeken imla özellikleri, örnekleriyle birlikte verilmiştir. Nüshalardaki farklılıklar karşılaştırılarak nüshaların metinle ilişkisi değerlendirilmiştir. Bundan sonra eserin metninin tespitinde izlediğimiz yöntemler ve kullandığımız traskripsiyon işaretleri liste hâlinde verilmiştir. Daha sonra *Tuhfetü'l-Uşşâk*'ın iki nüshadan hareketle tenkitli yayın yöntemlerine göre hazırladığımız metni yer almaktadır. Çalışmamızın sonunda da şahıs, yer ve eser adları dizini ile eserin daha eksiksiz olan İ nüshasının tıpkıbasımını bulunmaktadır.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında, nüshaların temininden başlayarak metnin son kontrolüne kadar yardımını gördüğüm, aynı zamanda kitabın editörlüğünü de üstlenen saygıdeğer hocam Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK'a teşekkürlerimi sunarım.

İncinur ATİK GÜRBÜZ
Konya 2019